

HIV/AIDS ЕПИДЕМИЈА У СВЕТУ КРАЈЕМ 2008. ГОДИНЕ

Према проценама СЗО и UNAIDS-а у свету је крајем 2008. године 33,4 милиона (31,1-35,8 милиона) особа живело са HIV-ом, што је за 20% више него 2000. године. Процењена преваленција HIV инфекције крајем 2008. године у свету (0,8%) троструко је већа него 1990. године, како због пораста броја особа новоинфицираних HIV-ом, тако и због повећане доступности ефективне антиретровирусне терапије (са 7% 2003. године на 42% 2008. године) што је довело до значајног продужења животног века особа које живе са HIV-ом, посебно у неразвијеним и средње развијеним земљама.

Од 1981. године када је први пут препознат као нова болест, AIDS је усмртио више од 27 милиона људи, чинећи HIV/AIDS епидемију јединственом у писаној историји човечанства и условљавајући корените демографске промене у најтеже погођеним земљама (у јужној Африци очекивани животни век је испод 50 година). Процењено је да је током 2008. године 2 милиона људи умрло од AIDS-а, од чега 300.000 деце млађе од 15 година (90% у подсахарској Африци). Највиши пик умирања је процењен за 2004. годину - 2,2 милиона умрлих од AIDS-а.

Као и претходне године, процењено је да је 2008. године 2,7 милиона особа новоинфицирано HIV-ом, што је значајна редукција у односу на процењених 3,5 милиона новоинфицираних HIV-ом 1996. године. Такође, као резултат значајног повећања ефективних програма превенције преноса HIV-а са мајке на дете (са 10% 2004. на 45% 2008. године) редукован је број деце новоинфициране HIV-ом 2008. године (430.000 деце) за 18% у односу на 2001. годину.

Жене чине половину свих особа које живе са HIV-ом на светском нивоу (15,7 милиона). У практично свим регионима света, изузев подсахарске Африке, под повећаним ризиком од HIV инфекције су инјектирајући корисници дрога, мушкарци који имају сексуалне односе са мушкарцима, особе које се баве комерцијалним сексуалним радом и затвореници.

Подсахарска Африка и даље је најтеже погођен регион у свету, при чему се процењује да је она дом за 67% свих особа које живе са HIV-ом (22,4 милиона од чега су 60% жене), односно процењена преваленција HIV-а је 5,2%. Само у 2008. години 1,9 милиона особа је новоинфицирано HIV-ом (390.000 деце), а 1,4 милиона лица је умрло од AIDS-а у овом региону (70% свих умрлих у свету). Епицентар HIV епидемије је у јужној Африци где живи 5,7 милиона особа инфицираних HIV-ом. Више од 20% становника у Ботсвани, Лесоту и Свазиленду је инфицирано HIV-ом, углавном стеченим ризичним хетеросексуалним односом.

У региону Азије где живи 60% светске популације процене указују да је 4,7 милиона особа живело са HIV-ом крајем 2008. године (преваленција HIV-а је 0,2%), укључујући 350.000 људи новоинфицираних HIV-ом, а да је 330.000 особа умрло од AIDS-а у 2008. години. Најтеже погођене HIV епидемијом су Индија, Вијетнам, Камбоџа и Тајланд.

Кариби су други регион после подсахарске Африке у ком је процењена највиша преваленција HIV инфекције од 1% (240.000 особа живи са HIV-ом крајем 2008. године). Процењено је да је током 2008. године 20.000 особа новоинфицирано HIV-ом, док је 12.000 особа умрло од AIDS-а у овом региону.

У региону северне Америке процене указују да 1,4 милиона особа живи са HIV-ом крајем 2008. године (преваленција HIV-а је 0,6%), док је 55.000 особа новоинфицирано HIV-ом, а 25.000 је умрло од AIDS-а у 2008. години, при чему су посебно погођене расне и етничке мањинске популационе групе.

У региону источне Европе и централне Азије процењује се да је крајем 2008. 1,5 милиона људи живело са HIV-ом (преваленција HIV-а је 0,7%), од чега преко 90% у Руској Федерацији и у Украјини. Украјина је најтеже погођена земља са процењеном преваленцијом HIV-а од 1,6%. Само у 2008. години процењује се да је 110.000 особа новоинфицирано HIV-ом у овом региону, од којих је већина регистрована међу инјектирајућим корисницима дроге, док је више од трећине HIV инфекција стечено незаштићеним хетеросексуалним односом, посебно у популацији жена које имају сексуалне односе са инјектирајућим корисницима наркотика. Процењених 87.000 особа умрлих од AIDS-а у 2008. години у овом региону указује на мали обухват антиретровирусном терапијом особа које живе са HIV-ом (22%, односно душло мање у односу на просек од 42% у неразвијним и средње развијеним земљама).

У региону западне и централне Европе континуирано расте број људи који живе са HIV-ом углавном услед продуженог животног века као резултата широко доступне комбиноване антиретровирусне терапије, али и пораста новодијагностикованих случајева HIV инфекције стечене сексуалним путем у земљама западне Европе од 2002. године. Процењује се да је у овом региону крајем 2008. живело 850.000 особа инфицираних HIV-ом (преваленција HIV-а је 0,3%), укључујући 30.000 особа новоинфицираних HIV-ом, док је 13.000 умрло од AIDS-а током 2008. године. Премда је углавном ризичан сексуални однос међу мушкарцима који имају сексуалне односе са другим мушкарцима доминантан начин преноса HIV инфекције, уочава се пораст броја хетеросексуално оријентисаних особа инфицираних сексуалним путем, нарочито изражен међу особама које припадају расним и етничким мањинама у земљама западне Европе .

Извор података:

UNAIDS/WHO 2009. AIDS epidemic update

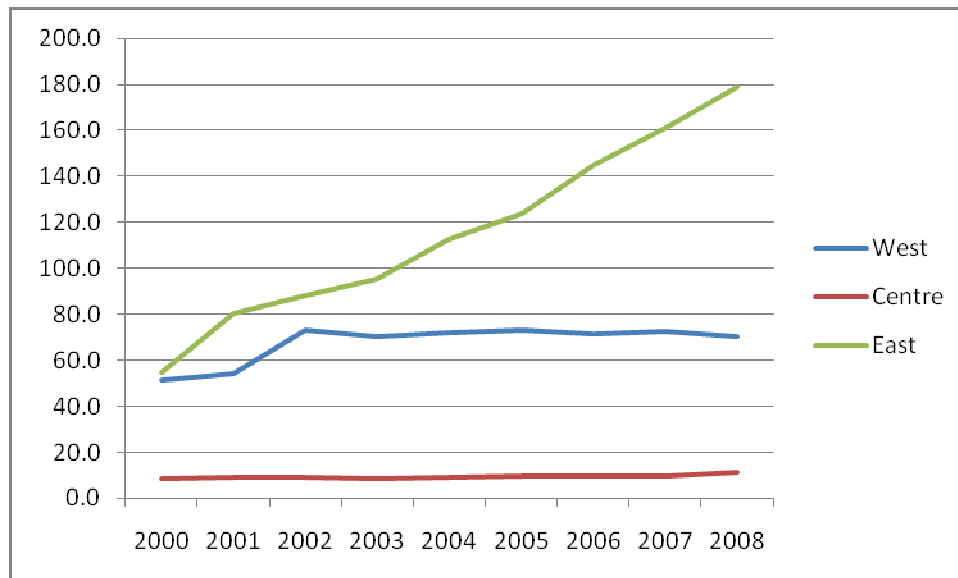
HIV epidemija u Evropi krajem 2008. godine

Tokom 2008. godine prijavljeno je 51.680 novotkrivenih slučajeva HIV infekcije u Evropi, sa stopom od **87 novodijagnostikovanih HIV pozitivnih osoba na milion populacije**. Stopa registrovanih HIV pozitivnih osoba značajno varira među tri geografska regiona u Evropi, pri čemu je **najviša stopa** registrovana u regionu istočne Evrope (179 na milion), i ona je dvostruko viša nego u regionu zapadne Evrope (73 na milion) i više nego desetostruko viša u odnosu na stopu registrovanu u centralnoj Evropi, gde se nalazi i Srbija, (16 na milion). Stope u istočnoj i zapadnoj Evropi su podcenjene jer Rusija, Italija i Španija nisu prijavile broj novootkrivenih HIV pozitivnih osoba u 2008. godini.

Tri zemlje u Evropi su prijavile stopu višu od 200 novodijagnostikovanih HIV pozitivnih osoba na milion stanovnika: Estonija (406/milion), Ukrajina (337/milion) i Moldavija (223/milion). Stopa viša od 100 na milion stanovnika registrovana je u 8 zemalja: Letoniji (158/milion), Kazahstanu (150/milion), Uzbekistanu (111/milion), Velikoj Britaniji (120/milion), Portugaliji (106/milion), Kirgikstanu (103/milion), Švajcarskoj (103/milion) i Belgiji (101/milion).

Stopa novootkrivenih HIV pozitivnih osoba na milion stanovnika 2008. godine u Evropi je dvostruko viša u odnosu na 2000. godinu (83 prema 41) u 43 zemlje koje konzistentno prijavljuju novootkrivene slučajeve HIV infekcije od 2000. godine.

Grafikon 1. Novodijagnostikovani slučajevi HIV infekcije na milion stanovnika u zapadnoj, centralnoj i istočnoj Evropi u periodu 2000-2008. godina

Svaka šesta osoba u Evropi (15%) kod koje je novootkrivena HIV infekcija tokom 2008. godine je bila uzrasta 15-24 godine, a 35% svih novootkrivenih HIV pozitivnih osoba su bile žene.

Među novootkrivenim HIV pozitivnim osobama u 2008. godini u odnosu na transmisivnu grupu:

- **Dominira heteroseksualna transmisija sa 43%**, ali kada se isključe HIV pozitivne osobe koje su poreklom iz zemalja sa generalizovanom HIV epidemijom (prevalencije HIV-a veća od 1% u opštoj populaciji), učešće heteroseksualne transmisije opada na 37%;
- **Skoro petina svih registrovanih slučajeva je registrovana u populaciji su muškaraca koji imaju seksualne odnose sa muškarcima (18%),**
- **Skoro četvrtina HIV slučajeva je prijavljena u populaciji injektirajućih korisnika droga (24%);**
- **1% HIV pozitivnih lica se odnosi na decu koja su HIV infekciju dobila od majke, dok se 1% HIV infekcija odnosi na infekcije stečene u bolničkoj sredini ili nakon transfuzije krvi ili upotrebe drugih produkata dobijenih iz krvi, a za 14% slučajeva način zaražavanja nije prijavljen.**

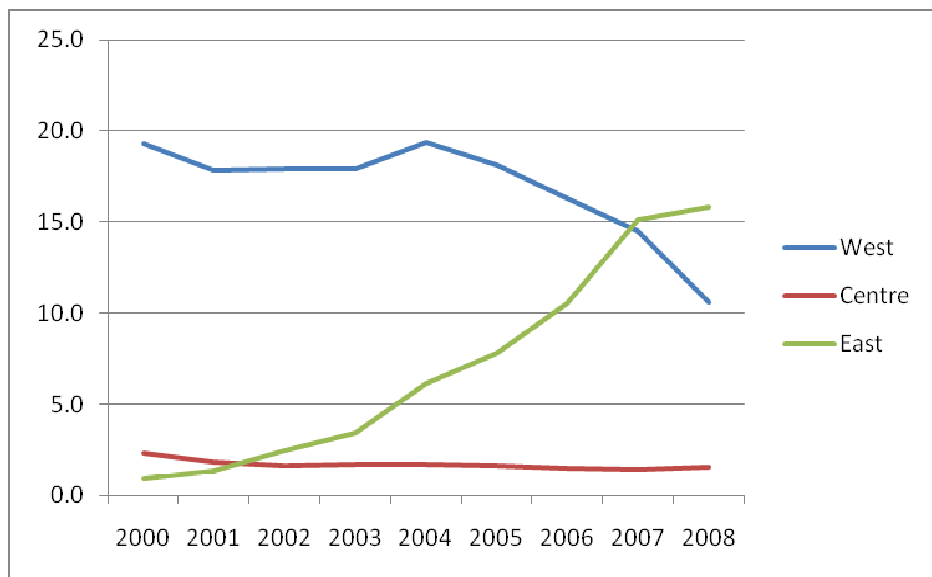
HIV epidemija u regionu centralne Evrope, gde se nalazi i naša zemlja, i dalje se karakteriše niskom prevalencijom i stabilnošću, premda se uočava porast seksualne transmisije (i hetero i homoseksualnog puta prenosa) u mnogim zemaljama. Skoro petina (19%) novodijagnostikovanih HIV pozitivnih osoba u 2008. godini su bili mladi uzrasta 15-24 godine, a 22% su bile osobe ženskog pola. Tokom 2008. godine u ovom regionu je registrovano 1842 slučaja HIV infekcije (podaci za Tursku nedostaju). Distribucija u odnosu na transmisivnu grupu ukazuje da je petina svih slučajeva HIV infekcije (21%) stečena rizičnim heteroseksualnim kontaktom, četvrtina (24%) je registrovana među muškarcima koji imaju seks sa muškarcima, 7% u populaciji injektirajućih korisnika droga, a za čak 47% slučajeva nije prijavljen način prenošenja HIV-a.

Takođe, bitna karakteristika HIV epidemije u centralnoj Evropi je izrazita heterogenost dominantnog načina transmisije HIV-a. Tokom 2008. godine, heteroseksualna transmisija HIV-a je činila više od 50% kod svih novoprijavljenih slučajeva u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Rumuniji i Makedoniji. S druge strane, više od 50% novodijagnostikovanih HIV pozitivnih osoba je registrovano u populaciji muškaraca koji imaju seks sa muškarcima u Češkoj, Hrvatskoj, Mađarskoj, Srbiji, Sloveniji i Slovačkoj.

Stopa novootkrivenih HIV pozitivnih osoba na milion stanovnika 2008. godine u centralnoj Evropi je u laganom porastu od 2006. godine (12 prema manje od 10 na milion) u 14 zemalja koje konzistentno prijavljuju novootkrivene slučajeve HIV infekcije od 2000. godine. Više nego dvostruko povećanje broja novootkrivenih HIV pozitivnih osoba u 2008. godini u odnosu na 2000. godinu uočeno je u Bugarskoj, Češkoj, Slovačkoj i Mađarskoj. Takođe, od 2004. godine trend heteroseksualne transmisije je stabilan, udvostručen je broj novootkrivenih slučajeva HIV infekcije u populaciji muškaraca koji imaju seks sa muškarcima, a opada učešće injektirajućih korisnika droge.

Tokom 2008. godine prijavljeno je 7661 slučajeva obolevanja od AIDS-a u 47 od 53 zemlje u Evropi (Danska, Švedska, Monako, Rusija, Kazahstan i Turska nisu prijavile AIDS slučajeve) sa **incidencijom od 9 AIDS slučajeva na milion populacije**. Stopa incidencije prijavljenih AIDS slučajeva veća od 30 na milion stanovnika prijavljena je u Belorusiji (36/milion), Estoniji (46/milion), Džordžiji (53/milion), Letoniji (44/milion) i Portugaliji (37/milion). Najviša stopa incidencije AIDS-a registrovana je u zapadnoj Evropi (11 na milion), nešto niža u istočnoj Evropi (8 na milion), a najniža u centralnoj Evropi, gde se nalazi i Srbija, (3 na milion).

Grafikon 2. Broj novodiagnostikovanih AIDS slučajeva na milion stanovnika (incidencija) u regionu zapadne, centralne i istočne Evrope u periodu 2000-2008. godina

U regionu centralne Evrope, u kome se nalazi i naša zemlja, prijavljeno je 626 slučajeva obolevanja od AIDS-a u 2008. godini iz 12 od 15 zemalja. Najviša stopa novoobolelih od AIDS-a registrovana je u Rumuniji (15 na milion), dok je u ostalim zemljama stopa AIDS-a oko ili ispod 5 na milion stanovnika. Najveće smanjenje incidencije AIDS-a registrovano je u Rumuniji tokom 2008. godine u poređenju sa 2000. godinom (15 prema 27 na milion).

U Evropi je prijavljeno da je 2850 osoba obolelih od AIDS-a umrlo od AIDS-a tokom 2008. godine, što je nešto više u odnosu na umrle od AIDS-a tokom 2007. godine (2603), ali znatno manje u odnosu na prethodne godine. Od početka HIV/AIDS epidemije zaključno sa 2008. godinom ukupno je prijavljeno 289.489 osoba obolelih od AIDS-a u Evropi, a u istom periodu je prijavljeno 149.616 smrtnih ishoda, što ukazuje da krajem 2008. godine oko 149.618 osoba živi sa HIV-om u zemljama evropskog regiona koje su prijavile mortalitetne podatke.

Извор података:

ECDC/WHO Europe 2009. HIV/AIDS Surveillance in Europe 2008 (draft izveštaja)

Table A: Characteristics of newly diagnosed cases of HIV infection reported in WHO European Region and by geographical area, 2008

	WHO European Region*	West*	Centre*	East*
Number of HIV cases	51680	24296	1842	25542
Rate per million population	87	73	16	179
Percentage of cases:				
Age 15-24 years	13%	10%	19%	15%
Female	35%	30%	22%	41%
Transmission mode				
Heterosexual*	37%	30%	21%	44%
Men who have sex with men	18%	35%	24%	0.5%
Injecting drug users	24%	4%	7%	45%

* excludes individuals originating from countries with generalised epidemics